

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi
The Journal of International Social Research
Cilt: 10 Sayı: 51 Volume: 10 Issue: 51
Ağustos 2017 August 2017
www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581
Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17719/jisr.2017.1798>

KADEMELİ SORUMLULUK AKTARIMI MODELİ KULLANILARAK ÖĞRETİLEN İNTERNETTE ARAMA-ANLAMA STRATEJİLERİNE YÖNELİK ÖĞRENCİLERİN YANSITICI DÜŞÜNME EYLEMLERİ*

*STUDENTS' REFLECTIVE THINKING ACTIVITIES RELATED TO SEARCH-COMPREHENSION
STRATEGIES ON THE INTERNET INSTRUCTED USING GRADUAL RELEASE OF RESPONSIBILITY
MODEL*

Zeynep AYDEMİR**
Gönül SAKIZ***
M. Cihangir DOĞAN ****
Murat AŞICI*****

Öz

Elektronik ortamların verimli bir şekilde kullanımının öğretilmesi bireylerin gelecekte başarılı okuyazar olmalarında önemli bir faktördür. Okullarda eğitim ve öğretim ağırlıklı olarak basılı metinler üzerinden gerçekleşmektedir. Fakat okullarda verilen proje ödevleri, kullanılan akıllı tahta ve projeksiyon ile birlikte elektronik ortamların kullanımının artması ile birlikte beceri ve stratejiler ihtiyaç haline gelmiştir. Öğrenciler elektronik ortamları kullanma konusunda bilinçli davranış gösterememektedir. Bu çalışmaya, beceri ve strateji öğretiminde kullanılan KSAM ile yapılan çalışmaların ve ilkökul düzeyinde yansıtıcı günlük çalışmalarının az olması, yansıtıcı düşünme üzerine yapılan çalışmalar genellikle öğretmen yetiştirmeyle ilgili olması ve durum çalışması yapılmaması yönünden ihtiyaç duyulmuştur. Araştırma nitel bir araştırma olup, araştırmada kademeli sorumluluk aktarımı modeli kullanılarak öğretilen internette arama-anlama stratejilerine yönelik ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin yansıtıcı düşünme eylemlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırma 10 kişi ile gerçekleştirilmiş olup, odak grup görüşmeleri ile veriler elde edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre, tüm gruplarda ortak öğrenilen ve kullanılan stratejilerin araştırma, tahmin etme, gezinme ve soru sorma stratejileri olduğu görülmektedir. Alt, orta ve üst gruptaki öğrencilerin kendilerini değerlendirdikleri ve durumlarını aktardıkları günlüklerde gruplarla uyumlu olarak ifadelerin, özdeğerlendirme puanlarının ve strateji öğrenimi başarısının pozitif yönde farklılaştığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yeni okuryazarlık Becerileri, İnternette Arama-anlama Stratejileri, Kademeli Sorumluluk Aktarımı Modeli, Yansıtıcı düşünme, Yansıtıcı Günlük.

Abstract

The teaching of efficiently use of electronic environments is the significant factor on individuals' future success in being ¹a literate. Education at schools is mostly executed through printed texts. However, skills and strategies have become essential together with the increase in use of given projects at school, smart boards and projectors. The students are not able to show conscious behaviours regarding the use of electronic environments. This study is needed because of the following reasons: the insufficient number of studies by GRRM for skill and strategy instruction and elementary level reflective diaries; the studies on reflective thinking appear to be usually on teacher training and case study can not be realized. The research is a qualitative research and it is aimed to examine of elementary fourth grade students' reflective thinking activities in search-comprehension strategies on the internet which were instructed by the use of Gradual Release of Responsibility Model. The research was carried out on 10 people and the data were obtained with focus group discussion. According to the acquired findings; it is observed that commonly learned and used strategies in groups are as follow: searching, predicting, navigating and asking question strategies. It is found that expressions, self-assessment scores and strategy learning success in the diaries which students in low, medium and high groups assess themselves and convey their situations differentiate positively in a harmony with the groups.

Keywords: New Literacy Skills, Search-Comprehension Strategies on the Internet, Gradual Release of Responsibility Model, Reflective Thinking, Reflective Diary.

* Bu çalışma, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sınıf Öğretmenliği Bilim Dalı'nda yapılan "İnternette Arama-Anlama Stratejilerinin Öğretimi Yoluyla İlkokul 4. Sınıf Öğrencilerinin Yeni Okuryazarlık Becerilerinin Geliştirilmesi" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

** Dr., Marmara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, zeynep.aydemir@marmara.edu.tr

*** Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı.

**** Prof. Dr., Marmara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı.

***** Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı (Yazar tez sürecinde vefat etmiştir.)

1. GİRİŞ

Google, facebook, amazon ve apple gibi teknolojinin kullanımına destek sağlayan uygulamaların toplumlar tarafından benimsenip, başarıyla kullanılması sonucunda etkilenebilecek en önemli kurumların başında okullar ve dolayısıyla öğrenciler gelmektedir. Marc Prensky (2001) günümüz öğrencilerinden dijital yerliler ya da günümüz teknolojiyle "aynı dili konuşanlar" olarak bahsetmekte ve bu öğrencilerin düşünme ve öğrenmelerini destekleyecek elektronik öğrenme ortamlarına gereksinim duyduklarını ifade etmektedir. Kaiser Aile Kurumu'nun (2010) yayınladığı rapora göre yaşları 8 ile 18 arasında değişen çocuklar zamanlarını günde 7- 8 saat bilgisayar ortamında eğlenmek amacıyla geçirmektedir. Bilgisayar başında bu kadar zaman harcayan öğrencilere verimli zaman geçirecekleri beceriler ve stratejiler kazandırmalıdır. Leu (2000) elektronik ortamda gerekli olan beceri ve stratejilerin üst seviyede bilgi gerektirdiğini ve farklı bilgi şekillerine ihtiyaç olduğunu belirtir ve bireylerin ortaya çıkan isteklerini karşılamak, sorunlarını çözmek ve bilinçli kullanıma vurgu yapmak için yeni okuryazarlık kavramını ortaya çıkarır. Yeni kavramı teknolojinin ve çağın değişimsel olduğunu ifade etmek amacıyla kullanılır. Bugün yeni olan, yarın modası geçmiş olarak karşımıza çıkabilmektedir (Coiro, Knobel, Lankshear ve Leu, 2008; Leu, 2000).

Yeni okuryazarlıklar internet ile öğrenme arasında bireyin öğrenme isteğini artıran ve teknolojileri öğrenme ortamına getirmesine destek olan önemli bir köprüdür. Yeni okuryazarlık becerileri, önemli soruları belirleme, bilgiyi bulma, bilginin yararlı olup olmadığı noktasında eleştirel değerlendirme yapma, bu sorulara cevap vermek için bilgi sentezi yapma ve cevapları diğer insanlarla paylaşma noktasında interneti ve diğer bilgi işlem teknolojilerini kullanmamızı sağlar (Leu, Kinzer, Coiro ve Cammack, 2004). Ortamların değişimi ve ekran kullanımının artması ile araştırmacılar (Coiro, Knobel, Lankshear ve Leu, 2008; Leu, 2000; Leu, Kinzer, Coiro ve Cammack, 2004) var olan okuryazarlık ile ilgili anlama faaliyetlerine yönelik model, yöntem, teknik, strateji ve becerileri sorgulamaktadır. Açıkça sorulan soru şudur: Basılı metinleri anlamada kullanılan yöntem, strateji ve beceriler elektronik ortam metinlerine göre uyarlanabilir mi ya da yeniden mi düzenlenmesi gerekir? Yapılan araştırmalarda internet ortamında okuma yaparken okuyucunun dikkati konu ile alakasız bilgiye kaymaktadır (Alexander ve Jetton, 2000). Birçok birey internet ortamında birçok aşamada yüzeysel hareket etmektedir. Elektronik ortam ile yapılan karşılaştırmalı araştırmalar sonucunda basılı metin için kullanılan arama-anlama stratejileri elektronik ortamlar için uyarlanabilir, ancak etkili anlama-arama faaliyetleri için yeni ve farklı strateji ve becerilere de ihtiyaç vardır (Coiro ve Dobler, 2007). Bu nedenle yeni okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine yönelik olarak da araştırmacılar tarafından internette arama-anlama stratejileri belirlenmiştir. Bazıları bireylerin halihazırda okuduğunu anlama süreçlerinde kullandıkları stratejilerdir. İnternette arama-anlama stratejileri öğrencilerin bilgiyi bulma, okuma, değerlendirme, sentezleme, paylaşma ve istenileni yapma konusundaki bilinçli ve doğru davranışlarını destekleyen yardımcı unsurlar olarak tanımlanabilir. Elektronik ortamların verimli bir şekilde kullanımının öğretilmesi bireylerin gelecekte başarılı okuryazar olmalarında önemli bir faktördür. Okullarda eğitim ve öğretim, ağırlıklı olarak basılı metinler üzerinden gerçekleşmektedir. Fakat okullarda verilen proje ödevleri, kullanılan akıllı tahta ve projeksiyon ile birlikte elektronik ortamların kullanımının artmasıyla birlikte beceri ve stratejiler ihtiyaç haline gelmiştir. Çünkü öğrenciler elektronik ortamları kullanma konusunda bilinçli davranış gösterememektedir.

Bu araştırmada, yapılandırmacı yaklaşımla örtüşen strateji ve beceri öğretimini destekleyen modellerden biri olan Kademeli Sorumluluk Aktarımı Modeli (KSAM) kullanılmıştır. Fisher ve Frey (2003) KSAM'ın öğretim basamaklarını 4 adımdan oluşan bir süreç olarak ele alır. Birinci adım, doğrudan öğretim yoluyla becerinin nasıl kullanılacağına ilişkin öğretmenin açıklama sunmasıdır. İkinci adım, öğrencilere bu becerileri uygulamak için kendi gözetiminde fırsatlar sunmasıdır. Üçüncü adım ise, uygulamalar yapılarak düşünülen beceri/strateji için öğrenciye sorumluluk yüklenmesidir. Son adımda ise, sorumluluk, bilgi ve deneyim kazanan öğrencinin bağımsız bırakılır (Duke ve Pearson, 2002). Verilen bu strateji eğitiminin öğrencilerin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek ve değerlendirme yapmak gereklidir. Eğitimle ilgili konularda, aşama aşama değerlendirme, öğrencilerden geribildirim alma gibi süreçlerde en çok başvurulan yöntemlerden biri de yansıtıcı düşünmedir.

Yansıtıcı düşünme, öğrenme ve öğretilmede yöntem ve düzeye ilişkin olumlu ve olumsuz durumları ortaya koyma; uygulamayı değerlendirme, kendini değerlendirme, öğretim deneyimlerinden dersler çıkararak gelecek öğretim ve öğrenmeler için kullanma şeklinde tanımlanır (Ersozlu ve Kazu, 2011; Gür, 2008; Ünver, 2003). KSAM modeli kullanılarak öğretilen stratejiler bir deneyim içerdiğinden yansıtıcı düşünmeyi gerekli kılmaktadır. İlgili alan yazında (Gleaves, Walker ve Grey, 2007; Koç ve Yıldız, 2012; Moon, 2006; Tang, 2000; Sakız ve Özden, 2014) yansıtıcı düşünme konusunda en çok kullanılan yöntemlerden biri de yansıtıcı günlüklerdir. Yansıtıcı öğrenme günlükleri; öğrenciler tarafından, öz farkındalık ve öğrenme anlayışı kazanma amacıyla belirli bir zaman boyunca düşünülerek geliştirilen

yazılı dokümanlar olarak tanımlanır (Thorpe, 2004, Akt. Sakız ve Özden, 2014). Günlük tutma, uygulamanın değişik boyutlarını keşfetmeye yarayan güçlü araçlardan biridir. Kendini tanıma, başkalarını tanıma ve kendini başkalarına tanıtmada etkin bir adımdır (Ekiz, 2006). Ünver (2010) günlük tutmanın yararlarını yeni sorunlar ve soruları düşünmeye başlamayı uyarma, düşünceleri düzene koymaya yardım etme, öğrenme materyalini daha sonra yeniden gözden geçirme, duygu ve davranışlardaki değişiklikleri görme, kendi öğrenmesini ölçme olanağı tanıma, aynı yanlışları tekrarlamayı önleme ve kendini daha iyi gözleme olarak sıralamıştır. Kendini değerlendirme, yansıtıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesinde anahtar kavramlardan biridir. Çünkü birey kendini değerlendirirken, aslında kendine yönelik sorular sormakta ve kendinin ve diğer arkadaşlarının nasıl öğrendiklerini anlamaya çalışmakta, zayıf ve güçlü yönlerinin farkına varmaktadır (Ersozlu ve Kuzu, 2011).

Yeni okuryazarlık becerileri ve internette arama-anlama stratejileri ile ilgili yapılan yakın zamanlı araştırmalara bakıldığında; Ulusoy (2011) beşinci sınıf öğrencilerinin yeni okur-yazarlık stratejilerini uygulayabilme becerilerinin değerlendirilmesine yönelik çalışmasında, öğrencilerin verilen sorulara cevap ararken arama motorlarını tercih ettiği ve bulunan ilk cevapları kopyalama davranışı gösterdiği bulgusunu elde etmiştir. Ayrıca, öğrencilerin gözden geçirme ve tarama stratejisini kullanmadıkları, reklam sitelerine yönelerek gerekli ve gereksiz bilgiyi ayırt etme davranışını gösteremedikleri ve internette yer alan bütün bilgilerin doğru olduğu ile ilgili kuvvetli algılarının olduğu ortaya çıkmıştır. Coiro'nun (2009) öğrencilerin internette arama yapma, arama sonuçlarından ilkine tıklama ve yazarların kimler olduğunu sorgulama vb. stratejileri kullanmadıklarını gözlemiştir. Öğrenciler dijital metni okurken özellikle planlama, tahmin, gözlem ve değerlendirme gibi daha çok okuma stratejisi (Coiro ve Dobler, 2007; Uso-Juan ve Ruiz-Madrid, 2009) kullanmak durumundadır. Coiro ve Dobler (2007) öğrencilerin internet ortamındaki okuma ve anlama işlemlerinin yapısını araştırmıştır. Öğrenciler öncelikle seçilen bir internet sitesini inceleyerek verilen sorulara ve ikinci aşamada arama motorlarını kullanarak verilen diğer sorulara cevap bulmaya çalışmıştır. Araştırma sonuçları internette başarılı bir okuma-anlama faaliyeti için ön bilgileri harekete geçirme gerekliliğinden, hedef belirleme ve tahmin etme gibi bireysel farkındalığı ön planda tutan stratejilerin kullanılmasını belirtmektedir. Strateji öğretimi için kullanılan KSAM becerilerin geliştirilmesi ve stratejilerin öğrenilmesi sürecinde, aşama aşama öğretmenden öğrenciye aktarılan bir durumun olması nedeniyle araştırmalarda (Fisher ve Frey, 2007; Kong ve Pearson, 2003; Lloyd, 2004) olumlu desteklenmektedir. Ancak; eğitim geçmişimize bakıldığında bu modelde belirtilen basamakların pek çoğunun uygulamalara yansıtılmadığı görülmektedir. Bu da beceri gelişimi bakımından zayıf öğrenciler yetiştirmemize neden olmaktadır (Ensar, 2014).

Yansıtıcı düşünme ile ilgili araştırmalara bakıldığında; Bond ve Ellis (2013) ilkökul öğrencilerinin yansıtıcı uygulamalardan faydalanıp, üst düzey bilişsel becerilere ve üst bilişe sahip olup olmadıklarını ve bunun öğrenmeye yansımalarını incelemiştir. Beşinci ve altıncı sınıf öğrencilerinin (10-12 yaş) katıldığı araştırmada, araştırma gruplarından birinci deney grubunda yer alan öğrencilere, üstbilişsel yansıtıcı değer biçme eğitimi verilmiş; her dersin sonunda öğrencilerden ne öğrendiklerine dair yansıtıcı bulunmaları istenmiştir. Araştırma sonuçları, birinci deney grubunda yer alan öğrencilerin diğer gruba oranla matematik dersinde daha başarılı olduklarını ve bu öğrencilerin bilgilerinin diğer gruplara nazaran daha kalıcı olduğunu göstermiştir (Akt. Sakız ve Özden, 2014). Ersozlu ve Kuzu (2011) araştırmasında yansıtıcı düşünme becerilerinin geliştirilmesinde günlük tutma ve sorgulama stratejileri kullanmıştır. Araştırma bulgularına göre, yansıtıcı düşünmeyi geliştiren etkinlikler bilgi düzeyinde deney ve kontrol grupları arasında bir farklılığa yol açmazken, kavrama, uygulama ve analiz düzeylerinde anlamlı bir farklılık oluşturmuştur. Demiralp ve Kuzu (2012) araştırmasında, ilköğretim programlarının öğrencilerin yansıtıcı düşüncelerini geliştirmedeki katkısına yönelik öğretmen görüşlerinin genel olarak olumlu yönde olduğunu göstermektedir. Kim (2005) tarafından yapılan, elektronik öğrenme içeriğine yönelik hazırlanan yansıtıcı düşünme etkinliklerinde öğrencilere iki hafta boyunca yansıtıcı günlükler tutturulmuş ve deney-kontrol grubu arasındaki öğrenme performansları karşılaştırılmıştır. Yansıtıcı düşünme düzeyleri yüksek olan deney grubu öğrencilerinin öğrenme performanslarının daha iyi olduğu gözlenmiştir.

Bu çalışmaya, ülkemizde yansıtıcı düşünme üzerine yapılan çalışmalar genellikle öğretmen yetiştirmeyle ilgili olması, beceri ve strateji öğretiminde kullanılan KSAM ile yapılan çalışmaların ve ilkökul düzeyinde yansıtıcı günlük çalışmalarının az olması ve durum çalışması yapılmaması yönünden ihtiyaç duyulmuştur. Araştırmada, kademeli sorumluluk aktarımı modeli kullanılarak öğretilen internette arama-anlama stratejilerine yönelik ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin yansıtıcı düşünme eylemlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Yansıtıcı düşünme eylemi, öğrenci davranışlarının hem kendileri tarafından hem de araştırmacı tarafından değerlendirilmesini, öğretilen stratejiler üzerinde derin düşünme ve iyileştirme amaçlı çalışma yapılmasını kolaylaştırmaktadır. Bu açıdan araştırmaların gelecekteki araştırmalara faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, elektronik ortamların ilkökulda verimli ve bilinçli bir şekilde

kullanılması ve eksiklerin giderilmesi yönünde yapılan sınırlı sayıdaki araştırmaya katkı sağlayacağı beklenmektedir.

2.YÖNTEM

2.1.Araştırmanın Modeli

Araştırmanın amacına uygun olarak nitel araştırma desenlerinden olgu bilim kullanılmıştır. Farklı bireylerin görüşlerini ve deneyimlerini açıklamak amacıyla tercih edilen olgu bilim deseni, farkında olunan ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olunmayan olgulara odaklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2006).

2.2. Katılımcılar

Araştırmanın uygulama aşamasındaki çalışma grubunu 2015-2016 eğitim öğretim yılı II. dönem İstanbul ili Kadıköy ilçesinde bulunan bir ilkokulun dördüncü sınıfında okuyan 10 kişi oluşturmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde, uygulanan rubriğin ön test sonuçları göz önünde bulundurulmuştur. Rubrik ön test puanları yüksek ve orta düzeyde olan üçer kişi ve alt düzeyde olan dört kişi olmak üzere toplamda 10 kişi ile odak grup çalışması yapılmıştır. Odak gruplar, önceden belirlenmiş yönergeler çerçevesinde gerçekleştirilen nitel bir veri toplama tekniği olarak tanımlanabilir (Çokluk, Yılmaz ve Oğuz, 2011).

2.3. Veri Toplama Araçları

2.3.1. Yeni Okuryazarlık Becerileri Rubriği (YOBR)

Geliştirilen Yeni Okuryazarlık Becerileri Rubriği (YOBR) dört ana bölüm ve her bölümün içinde yer alan sorular ile birlikte toplam 12 sorudan oluşmaktadır. Her bir bölümde o konu ile ilgili öğrencilerin seviyesine uygun olarak bir hikaye oluşturulmuştur. Rubrikte öğrencilerin bilgiye ulaşma, bilgiyi araştırma, eleştirel değerlendirme, sentezleme ve doğrulama becerileri ölçülmüştür. YOBR'nin geçerlik çalışmaları çerçevesinde kapsam geçerliği için Lawshe (1975) tarafından geliştirilen "Lawshe" tekniği uygulanmıştır (Lawshe, 1975; Akt. Yurdugül, 2005). Bu çalışma kapsamında toplam yedi kadın, beş erkek toplam 12 uzman görüşü alınmıştır. Uzmanlardan biri Eğitim Bilimlerinde, dördü İlköğretim Bölümü, üçü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, ikisi Türkçe Eğitimi Bölümünde öğretim üyesidir. Uzmanlardan 10 kişi akademisyen, 2 kişi ise öğretmendir. Kapsam geçerlik indeksi (KGİ) .82 bulunmuştur. Lawshe tekniğine göre 12 uzmanla yapılan bir kapsam geçerlik analizinde ulaşılması gereken kritik değer .56'dır. Bu nedenle rubrik kapsam yönünden geçerli kabul edilmiştir (.82 > .56). Güvenirlik çalışmaları kapsamında Cronbach's alfa iç tutarlılık katsayısı .68; puanlayıcılar arası güvenirlik katsayısı ise .97 olarak tespit edilmiştir. Rubrikte yer alan tüm maddelerin geçerliklerinin yüksek olduğu, yöntemsel yeterlikler bakımından öğrencileri ayırt ettikleri ve aynı davranışı ölçmeye yönelik maddeler oldukları görülmüştür.

2.3.2. İnternette Arama- Anlama Stratejileri (İAAS)

İlkokul dördüncü sınıf düzeyinde öğrencilere internette arama-anlamaya yönelik strateji eğitiminin verilmesi aşamasında öğrencilere uygun stratejileri belirlemek ve incelemek amacıyla, alan yazında yer alan internet ortamında kullanabilecek stratejiler incelenmiş ve strateji havuzu oluşturulmuştur. Stratejiler oluşturulurken öğrencilerin yeni okuryazarlık becerilerini geliştirmesi amaçlanmış ve gelişim düzeyine uygunluğu göz önünde bulundurulmuştur. İnternette Arama-Anlama Stratejileri (İAAS) olarak "Okuma amacı oluşturma, planlama, tahmin etme, ön bilgileri harekete geçirme, gezinme, önemli fikirlerin belirlenmesi, izleme, metin ile etkileşimler, eleştirel değerlendirme, anlam çıkarma, anlamı yapılandırma, paylaşım, dosyaları organize etme, değerlendirme, yansıtma ve farkındalık oluşturma, soru sorma, araştırma" olmak üzere toplam 17 adet strateji oluşturulmuştur.

İnternette arama-anlama stratejileri ve yeni okuryazarlık becerileri arasındaki uyumun geçerli olabilmesi ve uygun stratejilerin seçilebilmesi için kapsam ve görünüş geçerliğine başvurulmuştur. Hazırlanan stratejilerin kapsam geçerliği için tekrar "Lawshe" tekniği uygulanmıştır. Bu kapsamda toplam yedi kadın, beş erkek toplam 12 uzman görüşü alınmıştır. Buna göre, İAAS'ye ait KGİ değeri .74'dir. İAAS istatistiksel açıdan anlamlı olduğu söylenebilir (.74 > .56). Tablo 1'de yeni okuryazarlık ve becerileri ve onları destekleyen stratejiler yer almaktadır.

Tablo 1: Yeni Okuryazarlık Becerileri ve Destekleyen Stratejiler

Bilgiye Ulaşma	Ön bilgileri harekete geçirme	Okuyucu, bilgi ve tecrübeleri ışığında, metine ilişkin anlamasını inşa eder. <u>Konuya ait ön bilgi:</u> Konu başlığına ve içeriğine ilişkin önceki bilgileri harekete geçirmeyi kapsar. <u>Elektronik ortama yönelik ön bilgi:</u> Web tabanlı arama motorları ve web sitelerinin yapılarına ilişkin var olan bilgileri harekete geçirmeyi kapsar.
	Soru sorma	Sorular, okumaya yardımcı olacak şekilde okuyucular tarafından şekillendirilir. Cevap ararken amaç daha fazla bilgiye sahip olmak veya konuyu daha anlaşılır hale

	getirmektedir.
Okuma amacını oluşturma	Ulaşılmaması hedeflenen bilişsel öğelere karar verir.
Araştırma	Okuyucu arama yaparken "+", "site içinde arama", "bul", "düzenleme" ve tırnak işareti özelliklerini kullanır. Pencereler arası geçiş yapar. Uygulama açar, uygulamadan çıkar. Anahtar kelimeleri kullanır.
Gezinme	Etkili arama yaparken arama motoru kullanır. Okuyucu arama kutucuklarına anahtar kelimeler yazarak web sitesi içinde ve/veya web siteleri arasında hareket eder. Ekranı kaydırmayı, hiper linkleri aktive etmeyi ve geri izlemeyi yapar. Google daki "bunu mu demek istediniz?" özelliğinin anlamını bilir ve kullanır.
Planlama	Okuma amacına uygun konuları belirler. İhtiyaçlarını belirler.
Tahmin etme	Belli bir linke tıklamadan önce sırada ne olduğuna yönelik tahmin yapar. Aradığı soruya yönelik tahmin aşaması: Arama sorusundaki kelimeleri kullanır. Site yapısı hakkında tahminler: Web sitesindeki bilginin bulunma ihtimalinin olduğu yere bakar. Bağlam ipuçları ile desteklenmiş tahminler: Bilginin nerede olabileceğine yönelik tahmin için tanımlar yapar, ikonlar, grafikler ve başlıkları kullanır.
Metin ile etkileşimler	Metinde açıkça verilmeyen bilgiyi çıkarmaya çalışır. Metni ön bilgilerle ilişkilendirir. Anahtar fikirleri metinle eşleştirir.
İzleme	Metnin yapısının ve uzunluğunun farkına varır. Önemli başlıkların ve alt başlıkların farkına varır. Ne okuyacağını ve hangi sıralama ile okuyacağını belirler. İlgisiz bilgi içeren metinleri atlamaya karar verir.
Anlamı yapılandırma	Okuyucu, okuduğunu anlama ile ilgili eksik durumları tekrar okuyarak onarır. Açıklığa kavuşturmak için okumuş olduğu bir sayfaya geri döner.
Anlam çıkarma	Metinde doğrudan belirtilmeyen cevapları arar. İstenilen siteye karar vermek için arama motoru sonuç sayfalarından anlam çıkarır.
Paylaşım	Dosya ekleme, ekleri indirme, mesaj gönderme, mesaj açma gibi e-posta özelliklerini bilir. Mesajda kullanmak için metni ya da URL'yi kopyala/ yapıştır yapar. İşbirlikçi çalışmaya yönelik uygulamalar (grup kurma, anlık mesajlaşma, sosyal medya vs.) gerçekleştirir.
Eleştirel değerlendirme	Bilgi ve kaynakların eleştirel değerlendirme (sahte site, sitenin yapım yeri vs.) yoluyla güvenilirliğini belirler. Arama sonuç sayfalarının hangi kısımlarının sponsorlu bağlantılar ve/veya ticari amaçlı linkler içerip içermediğini bilir. Web sayfası uzantılarının anlamlarını anlar (.com, .org, .edu, .net). Bilginin güvenilirliğini karşılaştırıp kıyaslamak için birden fazla kaynağı araştırır.
Önemli fikirlerin belirlenmesi	Okuyucu metindeki önemli fikirleri belirler. Sitedeki gerekli olan bilgileri ve/veya sitenin URL'sini kaydeder.
Değerlendirme	Web sitesinde yazılı bir metnin kullanılabilirliğini, konu ile alakalı olup olmadığını değerlendirir. Yazarın bakış açısını değerlendirir.
Yansıtma ve farkındalık oluşturma	Okuyucunun elektronik ortamda kendilerini değerlendirmesini içerir. Okuyucu metnin içeriği ile kendi deneyimleri arasındaki ilişkiyi yansıtır.

2.3.3. Yansıtıcı Günlükler

Yansıtıcı günlüklerde yer alan sorular (1) "Ders dinledikten sonra kendini nasıl hissettin, derste neler yaptın ve öğrendin? (2) Becerilerle ve stratejilerle ilgili özdeğerlendirmeni yapar mısın? (3) Rubrikte yer alan soruları cevaplandırırken neler yaptın? Aşama aşama anlatır mısın? (4) Soruları cevaplarırken hangi stratejileri kullandın? şeklindedir. Sorular oluşturulurken dört uzman görüşüne sunulmuştur. Uzman görüşü sonrasında gerekli düzenlemeler yapılarak sorulara son hali verilmiştir. Günlükteki ve özdeğerlendirme formundaki sorular oluşturulurken yansıtıcı düşünmenin Brockbank ve McGill (2007) tarafından vurgulanan duyguların ifadesi, uygulama ve hareketlerinin arkasındaki düşünce ve nedenler nelerdi? İyi olan yönlerin nelerdi? Kötü olan yönlerin nelerdi? Hangi değişiklikler yapılabilir? Gelecekteki uygulamalar için neler planlanabilir? şeklindeki sorularından hareketle oluşturulmuştur.

2.4. Veri Toplama Süreci

Araştırma kapsamında yapılan çalışmanın pilot ve asıl uygulaması için İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli izinler alınmıştır. KSAM modeli uygulama aşaması dört hafta sürmüştür. Birinci hafta yeni okuryazarlık becerilerinden **bilgiye ulaşma** becerisinin kazandırılması amacıyla; **ön bilgileri**

harekete geçirme, soru sorma ve okuma amacı oluşturma stratejileri öğretilmiştir. Öğretim sırasında KSAM aşamalarından “odak ders (model olma) ve öğretmen kontrolünde uygulama” aşaması odak alınmıştır. İkinci hafta, **araştırma** becerisinin kazandırılması amacıyla; **araştırma, gezinme, planlama, tahmin etme ve izleme** stratejileri öğretilmiştir. Öğretim sırasında KSAM aşamalarından “odak ders (model olma) ve öğretmen kontrolünde uygulama” aşaması odak alınmıştır. Üçüncü hafta, öğrencilerden 3'er kişilik grup oluşturmaları istenir. Toplamda 9 grup oluşur ve her bir gruba bir tane iPad verilir. “Çevreyi korumaya yönelik projelerden birini seçmek ve incelemek” isimli proje başlığı okunur. Yeni okuryazarlık becerilerinden **sentezleme** becerisinin kazandırılması amacıyla; **metin ile etkileşimler, önemli fikirlerin belirlenmesi, anlam çıkarma ve anlamı yapılandırma** stratejileri öğretilmiştir. Öğretim sırasında KSAM aşamalarından “öğretmen kontrolünde uygulama ve işbirlikli uygulama” aşaması odak alınmıştır. Dördüncü hafta, **doğrulama ve eleştirel değerlendirme** becerisinin kazandırılması amacıyla; **paylaşım, değerlendirme, yansıtma ve farkındalık oluşturma, eleştirel değerlendirme** stratejileri öğretilmiştir. KSAM aşamalarından “işbirlikli uygulama” aşaması odak alınmıştır. Oluşturulan üçer kişilik gruplarla araştırmacı genel bir değerlendirme etkinliği yapar. Her bir grupta iPad ve internet bağlantısı mevcuttur. Etkinlik kapsamında renkli kağıtlara sorular yazılır ve gruplara çekiliş yaptırılır. İlgili soruyu örnek vererek sınıfa anlatmaları istenir. Oluşturulan sorular: “Nasıl araştırma yapıyoruz?”, “Tahmin etme stratejisi ne demek?”, “Web sitesi ne demek?”, “Link ne demek?”, “Nasıl okuma amacı oluşturuyoruz?”, “Google’den videoları nereden açıyoruz?”, “İnternette okuduğumuz bir metnin ana fikri nasıl belirlenir?”, “Araştırma sorusunu nasıl hazırlarız?”, “Anahtar kelimeler ne demektir?” şeklindedir.

2.5. Verilerin Analizi

Yansıtıcı günlüklerden elde edilen veriler nitel araştırma yöntemlerinde yer alan içerik analizi yardımıyla analiz edilmiştir. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavram ve ilişkilere ulaşabilmektir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Bu analizde birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilir ve okuyucunun anlayabileceği bir şekilde düzenlenir. Yansıtıcı günlüklerde yer alan sorular düzeylere göre analiz edilmiştir. Alt grupta yer alan erkek öğrenci “AGE”, kız öğrenci “AGK”; orta grupta yer alan erkek öğrenci “OGE”, kız öğrenci “OGK”; üst grupta yer alan erkek öğrenci de “ÜGE”, kız öğrenci “ÜGK” olarak belirtilmiştir.

Miles ve Huberman’a (1994) göre, nitel araştırmalarda kodlamanın güvenilirliğini ve geçerliğini sağlamak oldukça önem taşımaktadır. Güvenirlik değerinin hesaplanmasında %70’in üzerinde değer çıktığında, analiz güvenilir kabul edilmektedir. Günlük ve görüşmelerden elde edilen bulguların analizinde güvenilirliği sağlayabilmek amacıyla iki öğretim elemanından kodlayıcı güvenilirliği konusunda yardım alınmıştır. İki araştırmacının kodlamaları arasındaki tutarlılık katsayısı gözlemlerden elde edilen verilerde .91 bulunmuşken, görüşmelerden elde edilen verilerdeki katsayı .94 olarak hesaplanmıştır.

3. BULGULAR

Öğrencilerin stratejiler ile ilgili yansıtıcı düşünme eylemlerini belirlemek için yararlanılan yansıtıcı günlükler analiz edildiğinde dört ana temaya ve onların altında yer alan alt temalara ulaşılmıştır: (1) Ders dinledikten sonra kendini nasıl hissettin, derste neler yaptın ve öğrendin?, (2) Becerilerle ve stratejilerle ilgili özdeğerlendirmeni yapar mısın? (3) Rubrikte yer alan soruları cevaplandırırken neler yaptın? Aşama aşama anlatır mısın? Belirtilen ana temalar ve alt temalar aşağıda tartışılmaktadır.

3.1. Öğrencilerin “Ders dinledikten sonra kendini nasıl hissettin, derste neler yaptın ve öğrendin?” şeklindeki soruya verdikleri cevaplar

Alt grupta yer alan öğrencilerin verdikleri cevaplar:

AG1E (Alt grup 1 numaralı Erkek) kodlu öğrenci birinci hafta derste kendini “mutlu” ; derste neler yaptığına ve öğrendiğine de “Hayvanlara baktık ve bazı hayvanların özelliğini öğrendik.” şeklinde ifade etmiştir. İkinci hafta derste kendini “mutlu”, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de “Araştırma yaptık ve tahmin etme, anahtar kelimeyi öğrendik.” şeklinde ifade etmiştir. Üçüncü hafta derste kendini “mutlu”, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de “Araştırma yaptık.” şeklinde ifade etmiştir. Dördüncü hafta derste kendini “mutlu”; derste neler yaptığına ve öğrendiğine de “Araştırma yaptık.” şeklinde ifade etmiştir.

AG2E kodlu öğrenci birinci hafta derste kendini “mutsuz” hissettiğini derste neler yaptığına ve öğrendiğine de “Kısa yolu seçmeyi öğrendik” şeklinde ifade etmiştir. İkinci hafta derste kendini “mutlu” hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de “Anahtar kelimeler, web siteleri ve linkleri öğrendik.” şeklinde ifade etmiştir. Üçüncü hafta derste kendini “mutlu” hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de “İpadlerimizden bir şeyler baktık ve güvenli site bakmayı öğrendik.” şeklinde ifade etmiştir. Dördüncü hafta derste kendini “mutlu” hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de “Araştırma yaptık ve .com olan sitelere baktık.” şeklinde ifade etmiştir.

AG3K kodlu öğrenci birinci hafta derste kendini “mutsuz” hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de “Leylekleri araştırdık baharın habercilerini öğrendik” şeklinde ifade etmiştir. İkinci hafta derste

kendini "mutsuz" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Hiçbir şey öğrenemedim" şeklinde ifade etmiştir. Üçüncü hafta derste kendini "mutsuz" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Herkes konuştuğu için hiçbir şey öğrenemedim" şeklinde ifade etmiştir. Dördüncü hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Çevreyi korumaya yönelik projeleri araştırdık ve bunlara sunduk" şeklinde ifade etmiştir.

AG4E kodlu öğrenci birinci hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Stratejiyi öğrendim ve çok eğlenceli şeyler yaptık" şeklinde ifade etmiştir. İkinci hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Anahtar kelimeyi öğrendik." şeklinde ifade etmiştir. Üçüncü hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Araştırmayı öğrendim" şeklinde ifade etmiştir. Dördüncü hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "İpad'den proje araştırması yaptık" şeklinde ifade etmiştir.

Alt grupta yer alan erkek öğrencilerin eğitimlerde kendini mutlu hissettikleri, kız öğrencinin ise mutsuz hissettiği görülmüştür. Alt grupta olan öğrencilerin birinci hafta verilen eğitim sonrası, strateji ile ilgili farkındalık oluşmadığı, verilen örneklere odaklandıkları görülmüştür. İkinci hafta verilen eğitim sonrası ise araştırma becerisine yönelik öğretilen stratejilerden araştırma, tahmin etme (web sitesi, link) ve gezinme (anahtar kelimeler) stratejilerinin anlaşıldığı görülmektedir. Üçüncü hafta verilen eğitim sonrası öğrencilerimin araştırma yaptık şeklinde ifadeleri olmuştur. Bu durumun dersteki eğitimin öğrenciler için üst düzey stratejiler içermesinden kaynaklanabilir. Dördüncü hafta verilen eğitim sonrası paylaşım (projeyi sunma) ve eleştirel değerlendirme (güvenli site) stratejileri ile farkındalık kazandıkları görülmektedir.

Orta grupta yer alan öğrencilerin verdikleri cevaplar:

OG1E kodlu öğrenci birinci hafta derste kendini "mutsuz" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Strateji öğrendim" şeklinde ifade etmiştir. İkinci hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Anahtar kelimeler ve Google arama motorunu kullanma." şeklinde ifade etmiştir. Üçüncü hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Çevreyi korumaya yönelik proje ve sitelerin gerçek olup olmadığı" şeklinde ifade etmiştir. Dördüncü hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Araştırma yaptık." şeklinde ifade etmiştir.

OG2E kodlu öğrenci birinci hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Stratejiler ve leyleklerin nasıl doğduklarını öğrendik." şeklinde ifade etmiştir. İkinci hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Anahtar kelimeler, web sitesi ve linkleri öğrendik." şeklinde ifade etmiştir. Üçüncü hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Sitelerden araştırma yaptık" şeklinde ifade etmiştir. Dördüncü hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "tabletle araştırma yaptık" şeklinde ifade etmiştir.

OG3K kodlu öğrenci birinci hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Ciddi araştırma yaptığımızda "" koyduğumuzu, leyleklerle ilgili bilgiyi öğrendim." şeklinde ifade etmiştir. İkinci hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Bilgi edindik anahtar kelimeleri öğrendik nasıl özel araştırma yapılır onu öğrendik." şeklinde ifade etmiştir. Üçüncü hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "İpad ile oynadık araştırmalar yaptık, Her zaman sonunda com. tr. Olan sitelere güvenmeliymişiz" şeklinde ifade etmiştir. Dördüncü hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Araştırma yaptık ipadlerle oyun oynadık." şeklinde ifade etmiştir.

Orta grupta yer alan öğrencilerin eğitimlerde kendini mutlu hissettikleri görülmüştür. Birinci hafta verilen eğitim sonrası, strateji kelimesine vurgu yaptıkları görülmüştür. İkinci hafta verilen eğitim sonrası ise araştırma becerisine yönelik öğretilen stratejilerden araştırma (arama motoru kullanma), tahmin etme (web sitesi, link) ve gezinme (anahtar kelimeler) stratejilerinin anlaşıldığı görülmektedir. Üçüncü hafta verilen eğitim sonrası proje odaklı araştırma yapmaları şeklinde ifadeleri olmuştur. Dördüncü hafta verilen eğitim sonrası ipadden araştırma yaptıklarını dile getirmişlerdir.

Üst grupta yer alan öğrencilerin verdikleri cevaplar:

ÜG1E kodlu öğrenci birinci hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Stratejileri ve arama motoruna yazdığımızda daha net çıkan şeyleri baharın habercilerini öğrendim." şeklinde ifade etmiştir. İkinci hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Araştırmayı, web sitesinden bulmayı öğrendim." şeklinde ifade etmiştir. Üçüncü hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Çevreyi korumaya yönelik projeler yaptık ve sitelerin gerçek olup olmadığını inceledik." şeklinde ifade etmiştir. Dördüncü hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Araştırma yaptık ve kendimizi değerlendirdik." şeklinde ifade etmiştir.

ÜG2E kodlu öğrenci birinci hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler öğrendiğini de "Daha hızlı arama yapmayı öğrendim." şeklinde ifade etmiştir. İkinci hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "web sitesinden bulmayı öğrendim." şeklinde ifade etmiştir. Üçüncü hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Sitelere güvenli olup olmadığı" şeklinde ifade etmiştir. Dördüncü hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Bugün tablet ve teknoloji ile öğretmenin verdiği görevleri yaptık." şeklinde ifade etmiştir.

ÜG3K kodlu öğrenci birinci hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Araştırmalarda Google gibi arama motorlarının neler olduğunu öğrendik." şeklinde ifade etmiştir. İkinci hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Bugün derste bilgisayardaki bilgileri ve araştırma stratejisini öğrendik." şeklinde ifade etmiştir. Üçüncü hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "İpadlerle araştırma yaptık ve grup olduk." şeklinde ifade etmiştir. Dördüncü hafta derste kendini "mutlu" hissettiğini, derste neler yaptığına ve öğrendiğine de "Öğretmenimiz bize kağıtlar verdi, o kağıtta yazılanları araştırdık." şeklinde ifade etmiştir.

Üst grupta yer alan öğrencilerin eğitimlerde kendini mutlu hissettikleri görülmüştür. Birinci hafta verilen eğitim sonrası, strateji kavramını anladıkları görülmüştür. İkinci hafta verilen eğitim sonrası ise araştırma becerisine yönelik öğretilen stratejilerden araştırma (web sitesinden bulma) ve tahmin etme (web sitesi, link) stratejilerine vurgu yapmışlardır. Üçüncü hafta verilen eğitim sonrası grup olduklarını ve güvenli sitelerden araştırma yaptıklarını dile getirmişlerdir. Dördüncü hafta verilen eğitim sonrası araştırma yaptıklarını ve kendilerini değerlendiklerini dile getirmişlerdir.

3.2. Öğrencilerin "Stratejilerle ilgili özdeğerlendirmeni yapar mısınız?" şeklindeki soruya verdikleri cevaplar

Tablo 2: Öğrencilerin İAA Stratejilere Yönelik Özdeğerlendirme Puanları

SORULAR	DERECELER		
	★	★★	★★★
1.Öğretmenimi dinledim.		AG2E, AG3K	AG1E, AG43, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
2. Ön bilgiye ulaşma stratejisinin tanımını yaparım.	AG3K	OG1E, ÜG1E	AG1E, AG2E, AG4E, OG2E, OG3K, ÜG2E, ÜG3K
3. İnternette nasıl arama yapacağıma dair önceden bilgim var.	ÜG2E	AG3K	AG1E, AG2E, AG4E, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG3K
4. İnternette nasıl arama yapacağımı öğrendim.			AG1E, AG2E, AG3K, AG4E, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
5. Soru sorma stratejisinin önemini biliyorum.	AG3K	AG2E, OG3K, ÜG1E	AG1E, AG4E, OG1E, OG2E, ÜG2E, ÜG3K
6. Araştırmama yardımcı olacak sorular oluşturmayı öğrendim.		AG2E, AG3K, OG1E, OG2E, OG3K	AG1E, AG2E, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
7. İnternette bir şey aramadan önce okuma amacı oluşturmam gerektiğini öğrendim.	AG3K	OG3K	AG1E, AG2E, AG4E, OG1E, OG2E, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
8. Anlamadığım zaman öğretmenime sorular sordum.	AG3K		AG1E, AG2E, AG4E, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
1. Öğretmenimi dinledim.			AG1E, AG2E, AG3K, AG4E, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG3K
2. Araştırma stratejisinin tanımını yaparım.	AG3K	AG2E, OG1E, OG2E	AG1E, AG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
3. Arama motorunun ne demek olduğunu biliyorum	AG3K	OG1E	AG1E, AG2E, AG4E, OG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
4. Arama motorunun ne yazmak gerektiğini biliyorum	AG3K		AG1E, AG2E, AG4E, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
5. Anahtar kelimeleri nasıl oluşturacağımı biliyorum	AG3K		AG1E, AG2E, AG4E, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
6. Araştırma yapmadan önce planlama yapmam gerektiğini biliyorum	AG3K	OG1E	AG1E, AG2E, AG4E, OG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
7. Tahmin etmeni ne demek olduğunu biliyorum	AG3K	OG3K	AG1E, AG2E, AG4E, OG1E, OG2E, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
8. Araştırdığım konuyu linklerden tahmin edebilirim.	AG3K	OG3K	AG1E, AG2E, AG4E, OG1E, OG2E, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
9. Web sitesinin ne demek olduğunu öğrendim.	AG3K		AG1E, AG2E, AG4E, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
10. Siteyi incelemeyi öğrendim.	AG3K		AG1E, AG2E, AG4E, OGE1, OG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
11. Anlamadığım zaman öğretmenime sorular sordum.	AG3K		AG1E, AG2E, AG4E, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K

Tablo 2'nin devamı

SORULAR	DERECELER		
	★	★★	★★★
1. Öğretmenimi dinledim.	ÜG1E	AG1E	AG2E, AG3K, AG4E, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG2E, ÜG3K
2. Araştırma yapmadan önce önemli fikirleri belirleyebiliyorum.	ÜG1E	AG1E, AG3K, AG4E	AG2E, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG2E, ÜG3K
3. Araştırma yaparken metinlerin nasıl incelendiğini anladım.	ÜG1E	AG1E	AG2E, AG3K, AG4E, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG2E, ÜG3K
4. Web sitelerinin nasıl güvenilir olduğunu anlayabiliyorum.	AG1E, ÜG1E	AG4E	AG2E, AG3K, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG2E, ÜG3K
5. Metnin ne demek olduğunu biliyorum.	AG1E, ÜG1E	AG3K, AG4E, OG3K	AG2E, OG1E, OG2E, ÜG2E, ÜG3K
6. Metinden anlam çıkarmayı biliyorum.	AG1E, ÜG1E	AG3K, OG3K	AG2E, AG4E, OG1E, OG2E, ÜG2E, ÜG3K
7. İnternetteki metinleri nasıl okuyacağımı biliyorum.	ÜG1E	AG4E	AG1E, AG2E, AG3K, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG2E, ÜG3K
8. İnternetteki metinleri okumadan önce başlıklarını incelerim.	ÜG1E	AG4E	AG1E, AG2E, AG3K, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG2E, ÜG3K
9. Anlamadığım zaman öğretmenime sorular sordum.	ÜG1E	AG3K, AG4E	AG1E, AG2E, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG2E, ÜG3K
1. Öğretmenimi dinledim.	AG1E		AG2E, AG3K, AG4E, OG2E, OG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
2. Arkadaşlarımla birlikte çalışabiliyorum	AG1E	AG3K, AG4E, OG3K	AG2E, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
3. Öğretmenimin verdiği görevleri yerine getirdim.	AG1E	AG3K	AG2E, AG4E, OG1E, OG2E, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
4. İnternette araştırma yaparken doğru stratejileri kullanabiliyorum.	AG1E		AG2E, AG3K, AG4E, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
5. İnternetteki metinleri okumadan önce başlıkları incelerim.	AG1E		AG2E, AG3K, AG4E, OG1E, OG2E, OG3K, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
6. İnternetteki metinleri nasıl okuyacağımı biliyorum	AG1E	AG4E, OG1E, OG3K	AG2E, AG3K, OG2E, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
7. Anlamadığım zaman öğretmenime sorular sordum.	AG1E, OG1E	AG3K, AG4E, OG3K	AG2E, OG2E, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K
8. Sunum yaparken başarılı olduğumu düşünüyorum	AG1E, AG3K	AG4E, OG3K	AG2E, OG1E, OG2E, ÜG1E, ÜG2E, ÜG3K

Not: ★ Hiçbir zaman ★★ Bazen ★★★ Her zaman

Alt grupta yer alan öğrencilerin birinci hafta özdeğerlendirme puanları incelendiğinde, ortalamalarının 24 puan üzerinden 21 puan, orta grupta yer alan öğrencilerin ortalamalarının 22 puan olduğu, üst grupta yer alan öğrencilerin ortalamalarının ise 23 puan olduğu görülmektedir. İkinci hafta özdeğerlendirme puanları incelendiğinde, alt gruptaki öğrencilerin 33 puan üzerinden 28 puan olduğu, orta grupta yer alan öğrencilerin ortalamalarının 31 puan olduğu, üst grupta yer alan öğrencilerin ortalamalarının ise 33 puan olduğu görülmektedir. Üçüncü hafta özdeğerlendirme puanları incelendiğinde, alt gruptaki öğrencilerin 27 puan üzerinden 22 puan olduğu, orta grupta yer alan öğrencilerin ortalamalarının 26 puan olduğu, üst grupta yer alan öğrencilerin ortalamalarının ise 21 puan olduğu görülmektedir. Dördüncü hafta özdeğerlendirme puanları incelendiğinde, alt gruptaki öğrencilerin 24 puan üzerinden 17 puan olduğu, orta grupta yer alan öğrencilerin ortalamalarının 22 puan olduğu, üst grupta yer alan öğrencilerin ortalamalarının ise 24 puan olduğu görülmektedir.

3.3. Öğrencilerin "Rubrikte yer alan soruları cevaplandırırken neler yaptın? Aşama aşama anlatır mısın?" şeklindeki soruya verdikleri cevaplar

Alt grupta yer alan öğrencilerin verdikleri cevaplar:

AG1E kodlu öğrenciye son test cevapları gösterildiğinde birinci bölümü "Araştırma yaptım. Bulduklarımı kopyala yapıştır yaptım" şeklinde ; ikinci bölümü "Google'ı açtım. "Türkiye'de kaç il, ilçe ve köy vardır?" yazdım karşıma çıkan siteye girdim." şeklinde; üçüncü bölümü "Google'ı açtım. Oyuncak müzesini araştırdım." şeklinde; dördüncü bölümü de "Üçüne de tıkladım. Açılmayan gerçek değildir." şeklinde cevapladığını belirtmiştir.

AG2E kodlu öğrenciye son test cevapları gösterildiğinde birinci bölümü "Araştırma yaptım. Kopyala yapıştır yaparak soruları cevapladım." şeklinde ; ikinci bölümü "Araştırma yaptım" şeklinde; üçüncü bölümü "Araştırma yaptım siteden" şeklinde; dördüncü bölümü de "Araştırma yaptım ama bulamadım" şeklinde cevapladığını belirtmiştir.

AG3K kodlu öğrenciye son test cevapları gösterildiğinde birinci bölümü “Bir web sitesine girdim sonra da tek tek soruları yazdım.” şeklinde ; ikinci bölümü “ yine web sitesinden baktım. Birini bulamadım, çünkü güvenli değildi. 2. linki tıkladığımda yine okudum olmadı. 3. Siteyi açtığımda buldum.” şeklinde; üçüncü bölümü “ Siteyi çok aradım. 2.soruda çok zorlandım.” şeklinde; dördüncü bölümü de “ Çok kolaydı. Hemen baktım ve kontrol edip yazdım.” şeklinde cevapladığını belirtmiştir.

AG4E kodlu öğrenciye son test cevapları gösterildiğinde birinci bölümü “Google’a enerji çocuk yazdım. Karşıma enerjicocuk.org sitesi çıktı. Tıkladım ve soruları cevapladım..” şeklinde ; ikinci bölümü “ İnternette buldum. Soruyu yazdım. Karşımda çıkan sitelere bakarak cevap verdim.” şeklinde; üçüncü bölümü “ Soruyu yazdım. Araştırma yaptım.” şeklinde; dördüncü bölümü de “ Sitelere tıkladım. Açılmayan site gerçek değildir.” şeklinde cevapladığını belirtmiştir.

Alt grupta yer alan öğrencilerin rubriği cevaplarken kullandıkları stratejiler incelendiğinde, araştırma, tahmin etme, soru sorma ve gezinme stratejilerinin ön planda olduğu görülmektedir.

Orta grupta yer alan öğrencilerin verdikleri cevaplar:

OG1E kodlu öğrenciye son test cevapları gösterildiğinde birinci bölümü “Google’a girdim. Oraya aradığım soruları yazdım ve araştırma yaptım.” şeklinde ; ikinci bölümü “Google’a girdim. Soruları yazdım.” şeklinde; üçüncü bölümü “ Bu sorunun cevabını bulamadım.” şeklinde; dördüncü bölümü de “ Hepsine tıkladım. İki açıldı, zaten daha öncede duymuştum. Ama sonuncusu açılmadı o yüzden gerçek değil.” şeklinde cevapladığını belirtmiştir.

OG2E kodlu öğrenciye son test cevapları gösterildiğinde birinci bölümü “Arama motorunu açtım. Aradığım soruyu yazdım. Sonra kopyala yapıştır yaptım (ctrl+c,ctrl+v).” şeklinde ; ikinci bölümü “Daha önce yaptığımız sorulardan hatırladığım için aynı siteyi bulup girdim. Oradan yazdım..” şeklinde; üçüncü bölümü “ Bu soruyu tam cevaplayamadım. Çünkü arama motoruna İstanbul oyuncak müzesinin adresini mi yoksa web adresini mi yazacağıma bilemedim.” şeklinde; dördüncü bölümü de “Hiçbiri cevabını verdim.” şeklinde cevapladığını belirtmiştir.

OG3K kodlu öğrenciye son test cevapları gösterildiğinde birinci bölümü “Google’a girdim. Enerji çocuk adlı siteyi buldum. Soruların cevaplarını araştırdım.” şeklinde ; ikinci bölümü “soruyu Google’a yazdım. Linklerden tahmin etmeye çalıştım. Bulduğum sitelerin güvenli olup olmadığına baktım.” şeklinde; üçüncü bölümü “İstanbul oyuncak müzesinin sitesini buldum ve kim kurmuştur araştırma yaptım.” şeklinde; dördüncü bölümü de “Tam yapamadım hepsi açıldı.” şeklinde cevapladığını belirtmiştir.

Orta grupta yer alan öğrencilerin rubriği cevaplarken kullandıkları stratejiler incelendiğinde, soru sorma, araştırma, gezinme, planlama, tahmin etme ve eleştirel değerlendirme stratejilerinin ön planda olduğu görülmektedir.

Üst grupta yer alan öğrencilerin verdikleri cevaplar:

ÜG1E kodlu öğrenciye son test cevapları gösterildiğinde birinci bölümü “Yeni sekme açtım. Enerjicocuk.org a gittim. Enerjinin önemini araştırdım” şeklinde ; ikinci bölümü “Yeni sekmeyi kullandım. “Türkiye’de kaç il, ilçe ve köy vardır?” sorusunu Google’a yazdım. Bulduğum bilgileri de ctrl+c ve ctrl+v kullanarak kopyala-yapıştır yaptım.” şeklinde; üçüncü bölümü “Yeni sekme açtım. Google’a “İstanbul oyuncak müzesi” yazdım. İnternet adresini bulduktan sonra tüm soruları cevapladım.” şeklinde; dördüncü bölümü de “Sizin öğrettiğiniz şeyleri düşünerek sitelerin gerçek olup olmadığını baktım (mesela com,tr var mı gibi).” şeklinde cevapladığını belirtmiştir.

ÜG2E kodlu öğrenciye son test cevapları gösterildiğinde birinci bölümü “Google chrome açtım. İlk başta enerji çocuk yazdım. Zaten ilk başta aradığım site karşıma çıktı. Hemen tıkladım. Sorulara göre yazılanları kopyala yapıştır yaptım.” şeklinde ; ikinci bölümü “Google chrome’a “Türkiye’de kaç il, ilçe ve köy vardır?” sorusunu yazdım. İlk önce yumurtalı ekmeğe diye bir site çıktı. Çok uzundu. Başka sitelere de baktım okuya okuya soruların cevaplarını buldum.” şeklinde; üçüncü bölümü “Google chrome’a İstanbul oyuncak müzesi yazdım. Hemen site karşıma çıktı. Tıkladım ve istenilen bilgileri araştırdım.” şeklinde; dördüncü bölümü de “bütün eğlence merkezlerini tıkladım. En sonunda verilen eğlence merkezi ile ilgili bir site açılmadı. Onun gerçek olmadığını düşündüm.” şeklinde cevapladığını belirtmiştir.

ÜG3K kodlu öğrenciye son test cevapları gösterildiğinde birinci bölümü “Google’a “Enerji Çocuk” yazdım. Siteyi bulduktan sonra “Enerji Neden Önemlidir” kısmına tıkladım. ” şeklinde ; ikinci bölümü “Google’a “Türkiye’de kaç il, ilçe ve köy vardır?” sorusunu yazdım. Ama köyü bulamadım. Tek tek sitelere baktım, inceledim. Güvenilir sitemi değil mi diye kontrol ettim.” şeklinde; üçüncü bölümü “İstanbul oyuncak müzesinin web sitesini buldum ve baktım. Hikayemiz kısmında her şey yazıyordu zaten.” şeklinde; dördüncü bölümü de “Diğer eğlence merkezlerini biliyordum ama eğlence.net ile ilgili hiçbir şey duymadım zaten açtım baktım hiçbir şey yoktu.” şeklinde cevapladığını belirtmiştir.

Üst grupta yer alan öğrencilerin rubriği cevaplarken kullandıkları stratejiler incelendiğinde, ön bilgileri harekete geçirme, soru sorma, araştırma, gezinme, planlama, tahmin etme, metin ile etkileşimler, izleme ve eleştirel değerlendirme stratejilerinin ön planda olduğu görülmektedir.

4. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada, kademeli sorumluluk aktarımı modeli kullanılarak öğretilen internette arama-anlama stratejilerine yönelik ilkökul dördüncü sınıf öğrencilerinin yansıtıcı düşünme eylemlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Basılı metinleri okuma-anlama süreçlerinde kullanılan okuduğunu anlama stratejilerine yönelik yapılan araştırmada (Epçayan, 2009) öğrencinin okuduğunu sağlıklı bir biçimde anlayabilmesi için birçok strateji ve teknik kullanabilmesi önemli olduğu görülmektedir. Bu durumun elektronik ortamlar için de aynı olduğu söylenebilir. Leu (2000) elektronik ortamda gerekli olan beceri ve stratejilerin üst seviyede bilgi gerektirdiğini ve farklı bilgi şekillerine ihtiyaç olduğunu belirtir. Elektronik ortam ile yapılan karşılaştırmalı araştırmalar sonucunda; basılı metin için kullanılan arama-anlama stratejileri elektronik ortamlar için uyarlanabilir, ancak etkili anlama-arama faaliyetleri için yeni ve farklı strateji ve becerilere de ihtiyaç vardır (Coiro ve Dobler, 2007). Bu yeni okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine yönelik olarak da araştırmacılar tarafından internette arama-anlama stratejileri belirlenmiştir. Bazıları bireylerin halihazırda okuduğunu anlama süreçlerinde kullandıkları stratejilerdir.

Odak grupla yapılan değerlendirme sonucunda; dört ana temaya ve onların altında yer alan alt temalara ulaşılmıştır: (1) "Ders dinledikten sonra kendini nasıl hissettin, derste neler yaptın ve öğrendin?", (2) Becerilerle ve stratejilerle ilgili özdeğerlendirmeni yapar mısın? (3) Rubrikte yer alan soruları cevaplandırırken neler yaptın? Aşama aşama anlatır mısın?

Birinci soruya verilen cevaplar incelendiğinde; alt gruptaki öğrencilerin söylemleri ilk zamanlarda strateji kavramını anlamadıklarını daha sonra araştırma, tahmin ve gezinme stratejilerine dikkat ettiklerini göstermektedir. Orta gruptaki öğrencilerde de aynı stratejiler gelişim göstermiş ama stratejileri anlatırken farklı ifadeler (içerik olarak daha derin) kullanmışlardır. Üst gruptaki öğrenciler yukarıdaki stratejilere ek olarak eleştirel değerlendirme öğrendiklerini vurgulamışlardır. Bu bulgular ile Ersozlu ve Kuzu'nun (2011) bulguları örtüşmektedir.

İkinci soruya ilişkin öğrencilerin özdeğerlendirme puanları incelendiğinde, genel artışın odak gruptaki düzeylerle eş değer olduğu, alt gruptaki öğrencilerin toplam ortalamalarının 22 puan düşük, orta ve üst grubunun de 25 puan şeklinde eşit olduğu görülmektedir. Alt gruptaki puanların tüm haftalarda düşük olduğu, orta gruptaki öğrencilerin dördüncü hafta (Doğrulama ve Eleştirel Değerlendirme becerisi; paylaşım, değerlendirme, yansıtma ve farkındalık oluşturma, eleştirel değerlendirme stratejileri) bir düşünüş yaşadığı ve üst gruptaki öğrencilerinde üçüncü hafta (Sentezleme becerisi; metin ile etkileşimler, önemli fikirlerin belirlenmesi, anlam çıkarma ve anlamı yapılandırma stratejileri) anlamlı bir düşünüş yaşadığı görülmektedir. Bu bulgu da Ulusoy'un (2011) araştırma bulgularıyla örtüşmektedir. Ulusoy'a göre beşinci sınıf öğrencilerinin gözden geçirme ve tarama stratejisini kullanamadıkları, reklam sitelerine yönelerek gerekli ve gereksiz bilgiyi ayırt etme davranışını gösteremedikleri ve internette yer alan bütün bilgilerin doğru olduğu ile ilgili kuvvetli algılarının olduğu söylenmekte ve araştırma da öğrencilerin doğrulama, eleştirel değerlendirme ve sentezleme becerilerinde diğer becerileri nazaran zorlandıkları ve algılamakta zorlandıkları görülmektedir. Öğrencilerin her hafta strateji ile ilgili farkındalıkları yüksek olduğu kendilerini değerlendirirken sürekli yüksek ya da düşük puan vermek yerine bilinçli bir değerlendirme yaptıkları görülmektedir. Demiralp ve Kuzu (2012) araştırmasında, ilköğretim programlarının öğrencilerin yansıtıcı düşüncelerini geliştirmedeki katkısına yönelik öğretmen görüşlerinin genel olarak olumlu yönde olduğunu göstermektedir.

Alt grupta yer alan öğrencilerin rubriği cevaplarken kullandıkları stratejiler incelendiğinde, araştırma, tahmin etme, soru sorma ve gezinme stratejilerinin ön planda olduğu görülmektedir. Orta grupta yer alan öğrencilerin rubriği cevaplarken kullandıkları stratejiler incelendiğinde, soru sorma, araştırma, gezinme, planlama, tahmin etme ve eleştirel değerlendirme stratejilerinin ön planda olduğu görülmektedir. Üst grupta yer alan öğrencilerin rubriği cevaplarken kullandıkları stratejiler incelendiğinde, ön bilgileri harekete geçirme, soru sorma, araştırma, gezinme, planlama, tahmin etme, metin ile etkileşimler, izleme ve eleştirel değerlendirme stratejilerinin ön planda olduğu görülmektedir. Öğrencilerin söylemleri ile davranışlarının uyumlu olduğu görülmektedir. Tüm gruplarda ortak öğrenilen ve kullanılan stratejilerin araştırma, tahmin etme, gezinme ve soru sorma stratejileridir. Bu bulgu Coiro (2009), Coiro ve Dobler (2007) ve Uso-Juan ve Ruiz-Madrid (2009)'in bulgularıyla örtüşmektedir.

Yansıtıcı düşünme becerileri, bireyin düşünme ve öğrenme süreçlerine ilişkin farkındalığına ek olarak, bu süreçlerdeki zayıf ve güçlü yönleri belirlemesi ve geliştirmek için planlama yapmasını gerektiren bir tür kendini değerlendirme becerisidir. Alt, orta ve üst gruptaki öğrencilerin kendilerini değerlendirdikleri ve durumlarını aktardıkları çalışma da gruplarla uyumlu olarak ifadelerinin,

özdeğerlendirme puanlarının ve strateji öğrenimi başarısının anlamlı derecede arttığı söylenebilir. Bu durumda, Bond ve Ellis (2013, Akt. Sakız ve Özden, 2014) ve Kim'in (2005) bulgularıyla örtüşmektedir. Kim'in araştırmasında (2005), elektronik öğrenme içeriğine yönelik hazırlanan yansıtıcı düşünme etkinliklerinde öğrencilere iki hafta boyunca yansıtıcı günlükler tutturulmuş ve deney-kontrol grubu arasındaki öğrenme performansları karşılaştırılmıştır. Yansıtıcı düşünme düzeyleri yüksek olan deney grubu öğrencilerinin öğrenme performanslarının daha iyi olduğu gözlenmiştir.

Strateji öğretimi için kullanılan KSAM becerilerin geliştirilmesi ve stratejilerin öğrenilmesi sürecinde, aşama aşama öğretmenden öğrenciye aktarılan bir durumun olması nedeniyle araştırmalarda (Fisher ve Frey, 2007; Kong ve Pearson, 2003; Lloyd, 2004;) olumlu desteklenmektedir. İnternette arama-anlama stratejileri öğrencilerin istekleri ve kullanımları doğrultusunda geliştirilmeli, yeniden gözden geçirilmeli ve bu şekilde elektronik ortamlara yönelik yapılan uygulamaların artırılması gerekmektedir. Çünkü öğrencilerin, teknolojinin var olduğu ortamlarda kendilerini mutlu hissetmekte ve öğrenme algılarının da daha açık olduğu gözlenmiştir. Gelecek araştırmalarda, öğrencilerin akademik başarıları ve en çok kullanılan stratejilere yönelik uygulama süreçleri düzenlenebilir ve araştırmaya dahil edilerek sonuçları tartışılabilir.

KAYNAKÇA

- ALEXANDER, Patricia ve JETTON, Tamara (2000). Learning From Text: A Multidimensional and Developmental Perspective, *Handbook of reading research*, In M. L. Kamil, P. B. Mosenthal, P. D. Pearson, & R. Barr (Eds.), Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- BROCKBANK, Anne ve MCGILL, Ian (1998). *Facilitating Reflective Learning in Higher Education*, First Publication, London: Open University Press.
- COIRO, Julie ve DOBLER, Elizabeth (2007). "Exploring the Online Reading Comprehension Strategies Used By Sixth-Grade Skilled Readers to Search For and Locate Information on the Internet", *Reading Research Quarterly*, 42, 214-257.
- COIRO, Julie, KNOBEL, Michele, LANKSHEAR, Colin ve LEU, Donald, J. (Eds.) (2008). *Handbook of Research on New Literacies*, New York, NY: Erlbaum.
- ÇOKLUK, Ömay, YILMAZ, Kürşad ve OĞUZ, Ebru (2011). "Nitel Bir Görüşme Yöntemi: Odak Grup Görüşmesi", *Kuramsal Eğitimbilim*, 4(1), 95-107.
- DEMİRALP, Demet ve KAZU, Hilal (2012). "İlköğretim Birinci Kademe Programlarının Öğrencilerin Yansıtıcı Düşüncelerini Geliştirmedeki Katkısına Yönelik Öğretmen Görüşleri", *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2 (2), 30-38.
- DUKE, Nell ve PEARSON, P. David (2002). Effective Practices for Developing Reading Comprehension, *In What research has to say about reading instruction*, A. E. Farstrup & S. J. Samuels (Eds), pp 205-242, Newark, DE: International Reading Association.
- EKİZ, Durmuş (2006). "Kendini ve Başkalarını İzleme: Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yansıtıcı Günlükleri", *İlköğretim Online*, 5(9), 45-57.
- ENSAR, Ferhat (2014). "Türkçe Öğretiminde Beceri Eğitimi: Kademeli Sorumluluk Aktarımı Modeli", *International Online Journal of Educational Sciences*, 6(1), 231-242.
- ERSÖZLÜ, Zehra Nur ve KAZU, Hilal (2011). "İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Uygulanan Yansıtıcı Düşünmeyi Geliştirme Etkinliklerinin Akademik Başarıya Etkisi", *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (1), 141-159.
- EPCAÇAN, Cevdet (2009). "Okuduğunu Anlama Stratejilerine Genel Bir Bakış", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 207-223.
- FISHER, Douglas ve FREY, Nancy (2003). "Writing Instruction For Struggling Adolescent Readers: A Gradual Release Model", *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 46, 396-407.
- GLEAVES, Alan, WALKER, Caroline ve GREY, John (2007). "Using Digital and Paper Diaries For Learning and Assessment Purposes in Higher Education: A Comparative Study of Feasibility and Reliability", *Assessment & Evaluation in Higher Education*, 32(6), 631-643.
- GÜR, H (2008). Öğretmen Eğitiminde Yansıtıcı Düşünme. *Aday Öğretmenler İçin Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması*, İsmail Hakkı Demircioğlu (Ed), Ankara: Anı Yayıncılık.
- KAISER FAMILY FOUNDATION (2010). *Generation M2: Media in the Lives of 8- to 18-Year- Old*. Menlo Park, CA..
- KIM, Younghoon (2005). *Cultivating Reflective Thinking: The Effects of A Reflective Thinking Tool On Learners' Learning Performance and Metacognitive Awareness in The Context of On-Line Learning*, Unpublished doctoral dissertation, The Pennsylvania State University The Graduate School College of Education, USA.
- KOÇ, Canan ve YILDIZ, Hatice (2012). "Öğretmenlik Uygulamasının Yansıtıcıları: Günlükler", *Eğitim ve Bilim*, 37 (164), 224-236.
- LEU, Donald, J. (2000). "Exploring Literacy on The Internet: Our Children's Future: Changing The Focus of Literacy And Literacy Instruction", *The Reading Teacher*, 53(5), 424-429.
- LEU, Donald J., KINZER, Charles, K., COIRO, Julie ve CAMMACK, Dana (2004). Toward A Theory of New Literacies Emerging From The Internet and Other Information and Communication Technologies, *Theoretical Models and Processes of Reading*, R. B. Ruddell, & N. Unrau (Eds.), pp. 1568- 1611, Newark, DE: International Reading Association.
- MILES, Matthew B. ve HUBERMAN, A. Michael (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*, Thousand Oaks, CA: Sage.
- MOON, Jennifer (2003). Learning Journals and Logs, Reflective Diaries, Centre for Teaching and Learning, University College Dublin. <http://www.ucd.ie/teaching/printableDocs/Good%20Practices%20in%20T&L/learningJournals.pdf>
- SAKIZ, Gönül ve ÖZDEN, Bülent (2014). Yansıtıcı Öğrenme- Öğretme Yaklaşımları. *Etkinlik Örnekleriyle Güncel Öğrenme-Öğretme Yaklaşımları*, Gülay Ekici (Ed), (ss. 521-561), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- PRENSKY, Marc (2001). "Digital Natives, Digital Immigrants. From on The Horizon", *MCB University Press*, 9 (5).
- TANG, Catherine (2000). "Reflective Diaries as a Means of Facilitating and Assessing Reflection", Paper presented at the pacific rim conference on higher education planning and assessment, Hilo, Hawaii, USA, 1-6.
- ULUSOY, Mustafa (2011). "5. sınıf öğrencilerinin Yeni Okur-Yazarlık Stratejilerini Uygulayabilme Becerilerinin Değerlendirilmesi", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4, 1-27.
- USO-JUAN, Esther ve RUIZ-MADRID, Mª Noella (2009). "Reading Printed versus Online Texts. A Study of EFL Learners' Strategic Reading", *IJES*, 9(2), 59-79.
- ÜNVER, Gülsen (2003). "Öğretmenlik Uygulamasında İşbirliği: Bir Durum Çalışması", *G.Ü Gazi Eğitim Fakültesi dergisi*, 23(1), 87-100.
- ÜNVER, Gülsen (2010). Yansıtıcı Düşünme. *Eğitimde Yeni Yönelimler Ö. Demirel (Ed.)*, (s. 137-148), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- YILDIRIM, Ali ve ŞİMŞEK, Hasan (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- YURDUGÜL, Halil (2005). "Ölçek Geliştirme Çalışmalarında Kapsam Geçerliği için Kapsam Geçerlik İndekslerinin Kullanılması", *XIV. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi*, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, 30 Eylül 2005, Denizli.